

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Intervisie

In Van Dales *Groot Woordenboek der Nederlandse Taal* (editie 1992) wordt intervisie omschreven als ‘overleg tussen collega’s die niet direct samenwerken’. Dit is anders dan supervisie, waarbij één persoon de leiding heeft. Met de groeiende institutionalisering van de analytische beweging en het ontstaan van opleidingsmodellen is supervisie één van de drie pijlers geworden van de psychoanalytische opleiding. Supervisie kreeg (te) vaak de functie van het bewaren van de integriteit en de interne coherentie van de psychoanalyse en het doorgeven hiervan aan de volgende generatie. In supervisie is er een aspect van controle, namelijk het publiek beschermen tegen de gevolgen van slechte behandeling.

Wordt het professioneel functioneren beter door supervisie? Niet altijd! Conservatisme en dogmatisme zijn de mogelijke valkuilen: onderwerpt men zich immers niet aan de visie van een oudere collega? Supervisie kan ook de eigen therapie niet vervangen. Soms wordt supervisie gevraagd omwille van terugkerende problemen op het werk die wijzen op een blinde vlek, waarvoor een therapie juist meer aangewezen is. Supervisie is ingebed in een relatie die evaluatief van aard is, procesmatig verloopt en gericht is op welbepaalde doelen: het verbeteren van het professioneel functioneren, het monitoren van de kwaliteit, het controleren of iemand geschikt is voor het specifieke beroep. Supervisie is geen eenmalige ontmoeting, maar ingebed in een relatie. Wanneer een collega eenmalig het advies inwint van een andere collega, spreken we van een ‘consult’. Vanuit analytisch oogpunt heeft Bolognini (2006) hierover een interessant artikel beschreven.

In dit nummer komt intervisie ruimschoots aan bod. De redactie kreeg positieve reacties op de nieuwe rubriek *De therapeut aan het werk*. Blijkbaar leeft er een nood bij therapeuten om ervaringen vanuit de dagelijkse praktijk te delen met collega’s. Conny Van de Repe is na jaren praktijk de opleiding psychoanalytische therapie begonnen en presenteert enkele sessies uit een psychotherapie. Het betreft een patiënte die moeite heeft met ruimte innemen en angstig is dat de ander haar niet serieus zal nemen. De therapeute stelt zich vragen bij de blik, reflecteert over een eigen tegenoverdrachtsdroom en verwijst in haar repliek op de commentaren naar het concept *psychic retreats* van Steiner.

Volgens Steiner (2011) staat de patiënt voor een keuze: het fort van de psychische retreat verlaten, de innerlijke conflicten onder ogen zien, het risico van pijnlijke vernedering accepteren, met het hoopvolle vooruitzicht van warmte

en menselijke verbondenheid — ofwel hij kan in de bunker blijven en kiezen voor eenzaamheid en affectieve isolatie. Onze nieuwe rubriek daagt therapeuten uit om hetzelfde te doen. Lezers worden uitgenodigd om wat er gebeurt in de veilige, besloten setting van de therapiekamer naar buiten te brengen en risico te lopen: commentaren van collega's worden immers vaak als kritiek ervaren en kunnen schaamte wekken.

Anderzijds ontstaat door deze kwetsbaarheid de mogelijkheid om de eenzaamheid van het therapeutische werk te doorbreken en te ontdekken dat collega's zich gelijkaardige vragen stellen. Twijfel en onzekerheid zijn beter te verdragen in een sfeer van intercollegiale verbondenheid, ook al is deze ambivalent. Contact en communicatie zijn belangrijk. In dit nummer zijn we er overigens in geslaagd twee reacties te plaatsen op de kindtherapie van Eva van Malderen die in het tweede nummer van dit jaar is verschenen. Daarmee hopen we de interactie tussen lezers te bevorderen.

Psychoanalytici kunnen een rol spelen in het faciliteren van intervisie tussen huisartsen. De Balintmethode is hiervan een voorbeeld. Yves Biot, die als huisarts heeft gewerkt en onlangs zijn opleiding tot psychiater heeft afgerond, beschrijft zijn ervaring met Balintgroepen en onderzoekt wat de Balintmethode actueel te bieden heeft. Zijn boodschap is duidelijk: 'Balintgroepen verdienen opnieuw hun plaats in de voortgezette opleiding van artsen, als hefboom voor persoonlijke en emotionele groei van de zorgverstrekker en ter ondersteuning van een empathische en menselijke zorg op maat'.

Verder in dit nummer een artikel van Edwin Bouman over humor, een bewerking van zijn voordracht die in 2017 tijdens de Summer University Psychoanalyse te Amsterdam veel aandacht heeft getrokken. Bouman onderkent in de inleiding van zijn artikel de schroom die we ook bij Van de Repe lezen en die onvermijdelijk is wanneer de psychoanalytische therapeut of analyticus zijn werk publiek maakt: 'Als ik het spontane gebruik van humor beschrijf maakt dat kwetsbaar, omdat het iets van mijn onbewuste toont'.

Misschien biedt het artikel van Quin van Dam hierop een antwoord. Is schrijven over het eigen werk niet een vorm van affectfobietherapie voor therapeuten? Is dit mogelijk zonder de confrontatie met angst-, schuld- en schaamtegevoelens? We hoeven ons door deze gevoelens niet te laten tegenhouden om creatief en productief te zijn.

¶ *Afscheid en welkom*

Anna Bentinck van Schoonheten beëindigt haar voorzitterschap van het bestuur. Ze wordt opgevolgd door Henk de Meij. In een volgend redactioneel wordt hieraan meer aandacht besteed. Guy Waterplas, Jos de Kroon en Lut De Rijdt nemen eveneens afscheid van het bestuur. We danken hen voor hun belangeloze inzet. Ze worden opgevolgd door Sjef Houppermans en Gaston Cluckers.

In september 2018 hebben twee redactieleden hun termijn beëindigd. Sjeff Houppermans heeft veel werk geleverd voor de rubriek Scènes en was als voorzitter van de Stichting Psychoanalyse en Cultuur ideaal geplaatst om advies te geven over artistieke evenementen in Nederland en Vlaanderen die commentaar verdienen in ons Tijdschrift. Hij heeft het nieuwe beoordelingsformulier ontworpen en blijft betrokken bij het Tijdschrift als bestuurslid en ook als cursusleider van de opleiding voor toekomstige auteurs. We zijn Sjeff dankbaar voor de prettige samenwerking.

Pieter Niers neemt eveneens afscheid van de redactie. Hij was verantwoordelijk voor de rubriek Histories. Hij schreef meerdere artikelen voor ons Tijdschrift, zoals zijn bijdrage over narcisme in ons themanummer *100 jaar Psychoanalyse in Nederland*. We hebben veel geleerd van zijn lange ervaring als analyticus, zijn vertrouwde met de geschiedenis van de Nederlandse psychoanalyse en zijn affiniteit met het werk van Bion.

We verwelkomen de volgende nieuwe redactieleden: Jos de Kroon, Jos van Mosel, Reitske Meganck en Esther Spuijbroek, en wensen hen veel enthousiasme toe bij hun nieuwe werkzaamheden als redactielid.

Marc Hebbrecht

Literatuur

BOLOGNINI, S. (2006). The profession of ferryman: considerations on the analyst's internal attitude in consultation and

referral. *International Journal of Psycho-Analysis*, 87, 25-42.

STEINER, J. (2011). *Seeing and being seen. Emerging from a psychic retreat*. London: Routledge.